

НАУКОВИЙ СУПРОВІД ТРАНСПОРТНОЇ МЕДИЦИНИ

II Міжнародний конгрес «Медицина транспорту—2010»
(Одеса, 15—17 вересня 2010 р.)

Другий міжнародний конгрес «Медицина транспорту—2010» відбувся на базі Українського науково-дослідного інституту медицини транспорту Міністерства охорони здоров'я України, який недавно відзначив своє 35-річчя. У роботі форуму взяли участь 250 делегатів — науковців і фахівців санітарно-епідеміологічної служби на різних видах транспорту МОЗ, відомчих лікувально-профілактичних установ на транспорті, Міністерства транспорту та зв'язку, Міністерства надзвичайних ситуацій, Національної академії наук України, Національної академії медичних наук України, науково-дослідних інститутів, інших структур, які обслуговують і користуються послугами транспортної галузі. Вони представляли Україну, Росію, Польщу, Ізраїль, Казахстан, Білорусь, Індію, Хорватію, Канаду. Було заслухано 25 пленарних, 75 секційних і 13 стендових доповідей, у яких відображено основні причини небезпечних наслідків виробничої діяльності транспорту для працівників, населення і навколишнього середовища й обґрунтовано пропозиції щодо їх мінімізації.

Теоретичні основи профілактичної медицини (стосовно транспортної галузі) виклав у доповіді директор УкрНДІ медицини транспорту А.І. Гоженко. З порівняльним аналізом минулого і сьогодення в санітарно-епідеміологічній службі на транспорті та визначенням шляхів його майбутнього вдосконалення виступив заступник директора цього інституту з наукової роботи В.А. Лісобей. Положення Конвенції МОП «Про працю в морській галузі» (2006 р.) роз'яснив Президент Міжнародної асоціації морської медицини Суреш Іднані (Індія), наголосивши на необхідності її ратифікації. Проблеми, пов'язані з поширенням ВІЛ/СНІД на водному

транспорті, розглянув у виступі віце-президент Міжнародної асоціації морської медицини Небож Ніколич (Хорватія).

У форматі конгресу під керівництвом першого заступника директора інституту Л.М. Шафрана відбувся симпозіум, присвячений новим напрямкам у токсикологічних дослідженнях. Про практичні особливості санітарно-епідеміологічного нагляду на різних видах транспорту і розроблень сучасних антивірусних препаратів розповіли керівники санітарно-епідеміологічних служб на транспорті К.Ш. Шайсултанов (Казахстан), Н.І. Голубятников (Україна), І.В. Денисенко (член ради директорів Міжнародної асоціації морської медицини), В.А. Дівоча (Український НДІ медицини транспорту, м. Одеса).

На секції «Особливості санітарно-епідеміологічних вимог до міжнародних транспортних коридорів, перевезення небезпечних вантажів, охорони праці і захисту кордонів» під головуванням Є.П. Білоброва, К.Ш. Шайсултанова і професора В.В. Шарпова заслухано доповіді фахівців Одеського, Маріупольського, Керченського, Миколаївського, Іллічівського, Південного, Ізмаїльського морських портів, Центрального департаменту держсанітарно-епідеміологічного нагляду МОЗ Казахстану, Центральної СЕС на водному транспорті України, Інституту післядипломної освіти фахівців морського та річкового флоту України, Міжнародної академії наук екології та безпеки життєдіяльності (Санкт-Петербург), а також учених Люблінського й Ольштинського університетів (Польща).

На конгресі під керівництвом В.С. Білокриницького (УкрНДІ медицини транспорту) працювала секція нетрадиційної медицини, на якій було заслухано 23 доповіді

членів Міжнародної академії біоенерготехнологій (МАБЕТ).

Круглий стіл, на якому модераторами виступили В.А. Лісобеї і Ю.М. Паперовий, був присвячений надзвичайно актуальній транспортній проблемі — безпеці дорожнього руху. Обговорено ситуацію на автомобільному транспорті, суть якої в тому, що в Україні кількість загиблих і травмованих у дорожньо-транспортних пригодах перевищує показники розвинених країн майже в десять разів. Було висловлено припущення про зв'язок цих показників із тим, що на автотранспорті бракує професійно орієнтованих установ санепіднагляду і лікувально-профілактичної допомоги. Невідома точна кількість комісій, що здійснюють професійний відбір водіїв автотранспорту, тому неможливо забезпечити контроль і науково-методичне керівництво їхньою діяльністю.

Рішенням Кабінету Міністрів уперше в Україні НДІ медицини транспорту надано виключне право експертизи професійних захворювань працівників транспортної галузі. Більш відповідально почали ставитися до визначення психофізіологічної відповідності працівників транспортним професіям і контролю діяльності комісій професійного відбору моряків і залізничників. Розроблено і затверджено низку методів реабілітації робітників транспорту. Запропоновано принципово нові методи виготовлення антигрипозних препаратів, а директор інституту А.І. Гоженко очолив Наукову комісію МОЗ із розроблення заходів і методів боротьби з грипом. Запроваджено сучасні засоби знезараження питних вод не тільки на транспорті, але і для населених пунктів.

Надзвичайно важливим результатом об'єднаних зусиль Міністерства охорони здоров'я та Міністерства транспорту і зв'язку стало створення в інституті «Центру гігієни і токсикології небезпечних вантажів і аварійних ситуацій на транспорті» з «Групою екстреного медико-санітарного реагування з порятунку людей при аваріях»,

включеною в національну систему SAR. Виконуючи рішення Першого конгресу, який відбувся в 2005 р., УкрНДІ медицини транспорту відкрив аспірантуру, видає два професійні журнали: «Актуальні проблеми транспортної медицини» і «Вісник морської медицини».

Ураховуючи частину пропозицій минулого форуму, які залишились невиконаними, прийнято об'єднане рішення за результатами Другого Міжнародного конгресу «Медицина транспорту–2010», у якому зазначено, що транспортна галузь має принципові відмінності від інших галузей економіки, головні з яких:

- екстериторіальність, транскордонний і транснаціональний характер діяльності;
- стратегічне значення для держави, тому що без транспорту неможлива діяльність усіх інших галузей економіки, оборони, уряду й інших органів влади;
- на транспорті працюють специфічні професійні групи — оператори, від яких залежить так званий «людський фактор» безпеки руху;
- залученість у цю сферу практично всього населення як учасників дорожнього руху і пасажирів;
- надзвичайно специфічні виробничі та побутові умови праці, що створюють ризик професійних і професійно зумовлених захворювань, які стають факторами транспортних аварій.

Бурхливий розвиток транспортної галузі в ХХІ столітті, зумовлений глобалізаційними процесами, змушує ВООЗ розробляти міжнародні угоди, конвенції, хартії, спрямовані на зменшення негативного впливу транспорту на здоров'я працівників, населення, довкілля. Адміністрації охорони здоров'я кожної з держав зобов'язані формувати власні науково-практичні центри, які, незалежно від реорганізацій систем охорони здоров'я, повинні забезпечувати наукову й організаційно-методичну координацію медико-санітарного забезпечення на транспорті.

Досвід України зі створення Українського науково-дослідного інституту медицини транспорту як головної установи наукового й організаційно-методичного забезпечення управління галуззю слід уважати позитивним. Його доцільно рекомендувати ВООЗ для поширення в інших країнах, а інститут відновити у статусі Співробітницького центру ВООЗ у галузі медицини транспорту.

Основні напрями діяльності таких координаційних центрів і медико-санітарних служб на транспорті слід формувати з огляду на нові завдання, визначені ВООЗ для медичної науки і практики охорони здоров'я. Серед них — виконання програм ВООЗ «Здоров'я здорових» і «Здоров'я для всіх у ХХІ столітті», пріоритетне для всіх соціальних інститутів охорони здоров'я у національному і міжнародному масштабах. Оцінювання управління ризиками для здоров'я, життя, життєдіяльності працівників транспорту і населення належить проводити шляхом соціально-гігієнічного моніторингу на транспорті.

Для створення в Україні координаційного центру (можливо, у вигляді ДП «Науково-навчально-практичне об'єднання «Медицина транспорту» на базі Українського науково-дослідного інституту медицини транспорту Міністерства охорони здоров'я) вже є відповідні передумови. Але для виконання повного комплексу завдань необхідно:

— відновити ліквідовані наукові спеціальності (морської та авіаційної медицини), доповнити їх залізничною, автомобільною, затвердити як об'єднану спеціальність — «медицина транспорту»;

— сформувані і затвердити спеціалізовану вчену раду для захисту дисертацій із відродженої спеціальності — «транспортна медицина»;

— забезпечити відтворення системи диспансеризації працівників транспортної галузі, її інформаційного і телекомунікаційного супроводу;

— розробити програму експериментального впровадження страхової медицини і

диспансеризації працівників транспортної галузі на основі укладання договорів із Міністерством транспорту і зв'язку, професійними спілками, приватними транспортними підприємствами про взаємні зобов'язання.

Для майбутнього координаційного центру запропоновано визначити такі основні завдання:

— розроблення нормативно-методичних документів, заходів, переліків приладів та обладнання, яке сприятиме безпечним умовам праці й побуту на транспорті;

— профілактика, діагностика, експертиза, лікування, реабілітація професійних і професійно зумовлених захворювань (у тому числі інфекційних);

— створення контролю державної системи медичного відбору й обліку осіб операторських професій на транспорті з метою моніторингу їхнього здоров'я;

— навчання працівників транспорту і контролерів безпеки руху прийомам надання першої долікарської допомоги;

— контроль обов'язкової санітарно-гігієнічної експертизи процесів проектування, будівництва, ремонту, реконструкції, придбання, введення в експлуатацію всіх видів транспортних об'єктів;

— виконання токсикологічних досліджень в екстремальних ситуаціях на транспорті, під час перевезення і перевалки небезпечних вантажів тощо;

— забезпечення повного обсягу науково-практичних робіт із медичних аспектів безпеки руху.

А. ГОЖЕНКО,

**д.м.н., директор ДП Український НДІ
медицини транспорту,**

В. ЛІСОБЕЙ,

**д.м.н., заступник директора інституту
з наукової роботи,**

В. БЛОКРИНИЦЬКИЙ,

**д.м.н., головний науковий співробітник
інституту,**

Н. БАДЮК,

**к.м.н., завідувач організаційно-методичного
відділу інституту**